

Dějiny Zbraslavi - První údobí od 12. století do roku 1848.

Dějiny Zbraslavi lze rozdělit na tři části :

- 1.) část spadá do údobí od začátku 12.století do revolučního roku 1848.
- 2.) část spadá v údobí od roku 1848 do roku 1924, kdy nastalo vytvoření Velké Zbraslavi sloučením Zbraslavi, Záběhlic a osady Žabovřesk.
- 3.) část spadá do údobí od roku 1924 do roku 1948.

V prvním období je Zbraslav pouhým zbožím feudálního ať církevního nebo světského pána.

V druhém období na Zbraslavi dohasíná feudální tradice, z feudála se stává průmyslník a z podaného dělník, řemeslník, rolník, obchodník, úředník, lékař, advokát, inženýr, geometr, atd.a vzkvétající okres zbraslavský dává možnost k zbohatnutí určitým vrstvám občanstva.

Ve třetím období vzrůstá prudký stavební ruch, který přináší Zbraslavi neobyčejný rozkvět a doba zraje k událostem únorovým roku 1948, aby byla nastoupena cesta k vyrovnání sociálních rozdílů a k znárodnění výrobních prostředků.

Je-li rok 1848 rokem velikých a převratných událostí ve smyslu zrušení podanosti a ohlasem velké francouzské revoluce, je rok 1948 rokem stejně převratných událostí, které změnily sociální a společenský řád a pak je ohlasem Velké říjnové socialistické revoluce v Rusku 1917.

První údobí od 12. století do roku 1848.

Vznik místa a názvu Zbraslav spadá do počátku 12.století. Bližší údaje o majetkových poměrech a převodech zbraslavského zboží jsou zachyceny historickým bádáním a listinným materiálem a jen se zde nutno zmíniti, že Zbraslav jako osobní vlastnictví byla ve 12.století převedena z knížete Izbraslava na kladrubský klášter, z kladrubského kláštera na biskupa Jana Pražského III., dále r.1268 na krále Přemysla Otakara II., který na Zbraslavi postavil lovecký zámek. Jeho nástupce král Václav II. roku 1291 slíbil na Zbraslavi založit cisterciácký klášter, kterýžto slib splnil roku 1292. Na příkaz krále Václava II. byl klášter nazván „ Aula regia „ (královská síň). Zakládací listina byla zhotovena r. 1304, kdy klášter a jeho poddaní byli vyňati z obecného práva zemského a klášter nadán mnoha statky v okolí i v různých končinách Čech.

Zbraslav byla držena řádem Cisterciáků až do 2.prosince 1785, kdy císař Josef II. klášter zrušil a statky přivtělil k náboženskému fondu. Je to doba 481 let.

Ostud kláštera nesporně sdíleli i poddaní tomuto klášteru a nutno zaznamenati, že pohrom a neštěstí bylo dosti.

V době náboženských nepokojů byl klášter 10.srpna 1420 vydrancován a zapálen. V roce 1611 se přes Zbraslav převalilo pasovské vojsko a rok na to 1612 zase uherské vojsko. V roce 1631 se usadili v Čechách Sasové. Ve Zbraslavi se opevnili a klášter značně poškodili.

Švédský generál Johann Gustav Baner 23.září vypudil ze Zbraslavi císařské vojsko generála Hatzfelda, který na Zbraslavi ležel se svým vojskem od konce května. Po ústupu císařských vojsk nechal Baner Zbraslav na několika místech zapálit a celá Zbraslav a okolní vesnice lehly popelem. Jedině klášterní budova byla zachráněna; ze Zbraslavi zbylo pouze jméno.

Když Švédové dobývali v roce 1648 Prahu, tak současně plenili i pražské okolí. Na Zbraslavi rozvátli nejlepší klášterní stavení, dva dvory a sedm vesnic v jejím okolí. Proti vpádu Švédů se bránila Praha i její okolí. Na Zbraslavi přes řeku Vltavu postavili Švédové most zbraslavští poddaní jej zničili. V odvetu za to Švédové zničili úrodu na polích, sebrali všechnen dobytek a pobíjeli bezbranné. Mnozí utekli do lesů, kde svůj život zachránili jen za velmi těžkých podmínek.

Po skončení dlouhodobých válek byl konvent klášterní znovu vystavěn a 3.června 1732 obsazen mnichy.

Poněvadž klášter a jeho poddaní byli vyňati z jurisdikce obecného práva zemského, tvořil samostatný soudní i správní celek, t.j.dominium. Poddaní robotovali a opatové kláštera zaujímali na dvoře králů a později císařů význačná místa a tak zasahovali do osudu mnoha zemí. Mniši spravovali vezdejší statky, které byly velmi hojné.

Studujeme-li dějiny kláštera, tak letopisci hořekují nad osudem kláštera, ale nic se zde nedovídáme o poddaných a také se nikde nepřiznává, že protivníci si zde vyřizovali účty s opaty, kteří svou politickou činností zasahovali do mezinárodní situace.

Zrušením kláštera r.1785 se dějinný vývoj Zbraslavi obrací zcela jiným směrem. Projevuje se zde doba, kdy poklidný život ve feudálním a náboženském prostředí ustupuje do pozadí a na obzoru se objevuje nový dějinný činitel kapitalismus, který vyhledává levnou pracovní sílu a vhodné podmínky pro své uplatnění. Konvent roku 1787 prodán Josefu šlechtici ze Souvaigne z Belgie za 12.050 zlatých, který zde zřídil akciovou rafinerii cukru. Dvůr Peluněk, Mokropsy, Kuchařík, Třebotov a Klinec dědičně propachtovány roku 1788. Akciová společnost prodala rafinerii cukru později Antonínu Richtrovi z Prahy za 20.000 zlatých stř. Antonín Richtr zřídil r.1830 ve Zbraslavi továrnu na mýdlo. Byl první v Rakousku, který vyrobil t.zv.neutrální mýdlo pro továrny, jež posud z Francie, Hamburku a Itálie se dováželo. Továrna byla zařízena na 4 - 5000q a v ní se dělalo 12 druhů mýdla. Panství Zbraslavské spravovala Královská česká komora pro náboženský fond, kterému nepřinášelo žádný užitek, dokonce se zaznamenává, že jeden rok byla jedna grešle výnosem. Proto bylo vládou rozhodnuto prodat Slapy s Davlí roku 1825 za 100.300 zl. stř. Karlu rytíři Korbovi z Weideheimu. Zbytek zbraslavského panství, t.j. 2 městyse a 25 vsí se 6.800 obyvateli na dvou čtverečních mílích prodán ve veřejné dražbě za 280.050 zl.stř. bavorskému knížeti Bedřichu z Oettingen - Wallersteinu, který později koupil konvent od Antonína Richtra a celý klášterní objekt zase sloučil.

Roku 1832 byla v místnostech pivovaru zřízena knížecí továrna na cukr, která spotřebovala průměrně ročně 40.000 centů řepy a ve které od září do února pracovalo 70 dělníků. V této továrně se také vyráběla káva z řepy asi 80 centů ročně pomocí dvou dělníků. Kníže Oettingen-Wallerstein

potřeboval pro své podnikání kvalifikovaných sil a proto na Zbraslavi založil roku 1835 českou řemeslnickou nedělní školu.

Řemeslné podnikání bylo v tehdejší době vázáno na cechovní zřízení. Ve Zbraslavi byl zřízen cech obuvnický, krejčovský, zednický, tesařský a hrnčířský vedle cechu obecného, t.zv. rejchcechu. Každý cech měl svoji korouhev, jejichž vznik spadá do doby panování císaře Josefa II. a roku 1802, kdy rychtářem byl Josef Lepšík a byly vysvěceny tehdejším farářem P.Bělským.

Na březích řeky Berounky a Vltavy byly rozsáhlé vrbové nákle a tato surovinová základna skýtala obživu značnému počtu domácích dělníků a dělnic. Roku 1836 se zúčastnila Zbraslav na národní slavnosti v Praze na počest císaře Ferdinanda výstavkou vrbového pletiva od hrubých košatin až do umělecky pracovaných košíčků. Dle zjištění z roku 1848 se pěstovalo vrbové proutí ve Zbraslavi a okolí ve 13 obcích na 317 parcelách o výměře 207 jiter =152ha, 70a, 39m². Je nezbytné zachytit, jak vypadala Zbraslav po stránce výstavby před rokem 1848, kdy vládl na zbraslavském dominiu knížecí rod Oettingenu z Wallersteinů.

Podle zachované mapy z roku 1830 byla výstavba soustředěna jednak v okolí kláštera v dřívější době a později výstavba směřovala směrem jižním a východním. Usměrnění výstavby ovlivňovaly vedle kláštera dále řeka Vltava, jako dopravní tepna, jakož i průtah strakonické silnice, dříve pasovské. Pasovskou silnici začalo stavět v roce 1743 z Prahy na Zbraslav francouzské vojsko, aby mělo příhodnou cestu z Prahy, poněvadž před tím byla cesta z Prany na Zbraslav přes Slivenec k Velké Chuchli. Ve výstavbě bylo v letech 1800 a následujících pokračováno a dále vedena jako císařská silnice do Budějovic. Byl tudíž zhruba zastavěný prostor ve zmíněné době podél kláštera, resp.zámku na straně východní podél nynějšího průtahu strakonické silnice, nyní ulice 25.února. Dále bylo obstaveno náměstí, část nynější „ Palackého třídy" a dále „ ulice Hálkova," která tvořila mezi domky pro přívaly vod jakousi strouhu. Zastavění směřovalo dále podél nynějšího „Tyršova nábreží," kde se soustřeďoval při řece Vltavě určitý obchodní ruch a pak zastavění směřovalo do nynější ulice „ Pod špitálem." Jako samostatný byl zastavěn obvod v tak zv. Bílce směrem jižním. Směrem k Zaběhlicům byla pouze pole až pod tak zv.Plácek a odtud byla zástavba podél cesty, nyní silnice na Štěchovice, a pod strání „ V Chaloupkách." Od Bílky byla rovněž pole až k osadě Žavobřesky, kde byl dvůr Peluněk a na straně východní nad Peluňkem se krčilo několik domků s menšími chalupnickými usedlostmi.

Poznamenává se, že od roku 1582 do roku 1701 bylo postaveno vedle klášterního objektu a domků, které mu náležely, ve Zbraslavi podle gruntovních knih, začínajících roku 1561, 100 domků a chalup.

Dříve se domky a chalupy před očíslováním označovaly jménem. Na příklad Chalupa Liškovská, postavená r.1658, nynější čís.pop.59, t.j.domek v Ulici Hálkově, který vlastní nyní František Beran a jehož část byla před dvěma léty odbourána. Chalupa Ševcovská, postavená v roce 1687, která má čís.pop.9, je to domek v ulici „Pod špitálem," který vlastní Marie Šrůtová. Chalupa Nedorostova, postavená v roce 1636, která má čís.pop.65 a vlastní jej Emilie Zdechyncová; toto stavení bylo později opatřeno I.patrem. Na místě nynějšího jdenopatrového domu č.p.47, vlastníci Josef a Marie Vodnruškoví, stála chalupa Roziny Winklmannové, stříbrnice kláštera, která byla postavena kolem roku 1761. Chalupa Václava Tikače, postavená v roce 1802, později označená čís.pop.87 a 296. Chalupa Švehlova, postavená v roce 1740, obdržela čís.pop.54, byla zbourána v roce 1915 a na jejím místě stojí na rozhraní ulice Hálkovy a Dukelské rodinný dům Jiřího Lepšíka. Chalupa Koželuhovská na place ležící měla dvě čís.pop. 79 a 80. Na místě č.p.79 stojí dům Karla Rezka a č.p. 80 dosud trvá,

vlastnice Marie Novotná. Chalupa Antonínovská, postavená v roce 1691, nyní č.p. 15 v ulici " Pod špitálem." Chalupa Dopitovská, postavená v roce 1651, obdržela čís.pop.73, později nastaveno I.patru, nyní ve vlastnictví Marie Šafářové. Chalupa Tesařovská nová, která obdržela čís.pop.77, byla zbořena v roce 1928 a na jejím místě stojí rodinný dům Karla Čumrdy.

Chalupa Šindelářovská, která obdržela čís.pop.75 a po jejím zboření v roce 1913 byl na jejím a části „ Panské zahrady „ místě postaven na Tyršově nábřeží rodinný dům. Bude nutno, aby dalším pátráním bylo možno pro kroniku zachytit i ostatní domky a chalupy, aby bylo jednak lze zjistit jejich původní majitele a pojmenování, ježto tak bude možno zjistit i rodiny, které je obývaly, čím se zaměstnávali jejich příslušníci a zda ve Zbraslavi žijí jejich potomci. Při tomto zjišťování bude velikou pomůckou mapa Zbraslavi zpracovaná lesním inženýrem K.F.Blažinou kolem roku 1830 a darovaná městu Zbraslavi zámeckou archivářkou pí.Zdenkou Nyplovou.

V roce 1848 měla Zbraslav 1255 obyvatel, Záběhlíce 436 a Žavobřesky 114. V závěru této první části nutno zaznamenati rok 1829, kdy byl přeměněn tok Berounky. Řeka Berounka svým přímým zapojením do Vltavy podél zámku a svou prudkostí v jarních měsících způsobovala každoročně značné škody a proto kníže Bedřich Oetting-Wallerstein v roce 1829 svým nákladem a za pomoci státu převedl tok řeky Berounky k Lahovicům a u Zbraslavi zůstala tůň, které dnes říkáme „Krňov" a bývalé řečiště je označováno v mapách jako „ Mrtvé rameno Berounky." Jednalo se na tehdejší dobu o dílo značně rozsáhlé. Na Zbraslavi a v okolí byl nedostatek dělníků a proto vyzval berounský krajský úřad výměrem z 26.9.1829, č.9417, okolní úřady, aby dělníky na Zbraslav dodaly. Další velké dílo bylo provedeno po velké povodni v roce 1845 v roce 1846, kdy bylo přikročeno ke stavbě hráze mezi Zbraslaví a Malou Chuchlí, po které nyní vede strakonická silnice, aby spojení při vzdutých vodách nebylo přerušeno.

Dějiny Zbraslavi - Druhé období od roku 1848 do roku 1923

Přichází rok 1848. Ruší se poddanský svazek, provádí se správní organizace obcí a ústavou z 4.března 1849 se zřizují politické obce v rámci svých dosavadních katastrů. Zaniká zbraslavské dominium a tvoří se nový život svobodného občana. Zamyslíme-li se nad tehdejší dobou a představíme-li si duševní rozpoložení nových občanů a ne již poddaných, kdy na jedné straně zvyk žít po staru, t.j. vyzkoušeně, a na druhé straně palčivé události dneška, pak si musíme přiznat, že feudalismus nebyl revolucí odstraněn, ale dožíval se celá desetiletí ve starých generacích, až mládí, nedotčené poddanstvím, dovedlo využít výsledků revolučního roku 1848.

Správní reformy po roce 1848 velmi zasáhly do dění ve Zbraslavi. 12.září 1850 bylo prvně zvoleno obecní zastupitelstvo a prvním purkmistrem byl zvolen místní poštovní Jan Wagner. 1.července 1853 byl zřízen ve Zbraslavi okresní soud a v témže roce postavila obec pro okresní soud budovu, kde je nyní umístěn místní národní výbor. Dne 26.května 1855 začal na Zbraslavi úřadovat c.k.okresní úřad pro politické záležitosti v místnostech okresního soudu. Prvním přednostou okresního úřadu ve Zbraslavi byl Jaromír Pika. Vydáním nového živnostenského řádu z r.1859

nastala svoboda živnostenského podnikání, zrušeny cechy, které trvaly ve Zbraslavi od dob Karla IV. Roku 1864 se stala Zbraslav sídlem okresního zastupitelstva, takže na Zbraslavi byly zastoupeny obě koleje a to správy politické i samosprávné. Válečné události roku 1866 se dotkly Zbraslavi jen kontribucí dodáním příprěží a chleba, jakož i zřízením nemocnice pro raněné vojáky. Pruské vojsko bylo ve Zbraslavi ubytováno od 20.srpna do 8.září. V roce 1868 byla postavena školní budova nákladem 17.657 zl. 40 kr. a na úhradu tohoto vydání zavedena dávka pivního krejcaru. V témže roce od 1.září byl zrušen okresní úřad ve Zbraslavi a tvoří se soudní a samosprávný okres zbraslavský, který jest pro věci politické začleněn do obvodu okresního hejtmanství na Smíchově.

V roce 1873 dosáhl počet petrolejových lamp, kterými byly osvětlovány ulice, počtu 34 a v roce 1874 byly prvně zbraslavské ulice pojmenovány.

V roce 1890 byla poklidná Zbraslav zneklidněna. V tomto roce se chystaly velké manifestace na 1.květen, kdy dělnictvo manifestačně u vědomí své síly se chystalo zdůraznit svoje požadavky. Byl mobilisován Sbor dobrovolných hasičů, který byl celý den v pohotovosti a mužstvo konalo hlídky. Obavy z manifestace byly bezpodstatné a nejlépe tato událost dokumentuje, kdo tehdy ovládal dobrovolné hasičské sbory a komu musely v první řadě sloužit. Dne 4.září 1890 vypukl v továrně v Lahovicích požár, který byl Sborem dobrovolných hasičů zdolán za značné nepohody. Vydatné deště způsobily, že voda řeky Berounky a Vltavy vystoupila z břehů do takové výše, že zaplavila i těleso strakonické silnice, takže hasičský sbor se vracel od požáru do Zbraslavě po zaplavené silnici. Na Zbraslavi již 4.září 1890 vzdutá voda vystoupila až do poloviny Hálkovy ulice, takže spodní část Zbraslavi pod touto úrovní se proměnila v řečiště. Pro nedostatek lodic nemohlo být účinně pomáháno obyvatelům v zaplaveném území, které se zdržovalo na půdách a střeších a kolem nich se valily kalné vody rozběsněné řeky.

Hustý déšť vytrvale zhoršoval utrpení účastníků v chladných zářijových dnech. Vyčerpaným členům hasičského sboru a záchráncům z řad obyvatelstva museli přijít na pomoc zákopníci. Po opadnutí vzduté vody byla Závist zničena k nepoznání. Akátové a kaštanové stromy v áleji na Tyršově nábřeží byly vyvráceny z kořenů, domy v ulici „Pod špitálem“ značně poškozeny, ploty zahrad a ovocné stromy odplaveny. Občané z Lahovic a část ze Záběhlic byli nouzově ubytováni ve Zbraslavi.

Škoda na majetku, řepné a zelné úrodě, dobytku, drůbeží atd. odhadnuty na 600.000 zl. V roce 1890 měla Zbraslav 1643 obyvatel a 172 domů. Počet obyvatel vzrostl oproti roku 1848, t.j.během 42 let o 388 obyvatel. Zastavění se soustřeďovalo v prostoru obestavené části obce podél strakonické silnice (Palackého ulice) směrem k Bílce. Po celý červenec 1890 se konala ve Zbraslavi Okresní národopisná výstava. Železný most přes řeku Vltava na Závist byl postaven v roce 1896. Při sčítání lidu v roce 1900 měla Zbraslav 182 domů a 1.717 obyvatel. V roce 1897 byl zahájen provoz na železnici Čerčany - Modřany - Dobříš a v rámci této trati vybudována železniční stanice Zbraslav.

Zbraslav žila do roku 1902 velmi poklidným životem okresního městečka, až se podařilo v obecních volbách porazit t.zv. Panskou stranu a do obecního zastupitelstva a rady byl zvolen zemský a říšský poslanec JUDr.Antonín Sobotka, advokát, který strhoval pokrokové živly z řad drobných poplatníků. V roce 1905 byla otevřena nová budova měšťanské školy. V roce 1908 postavena obecní jatka a v témže roce byla zadána výstavba vodovodu fmě. Pekař a Vačkář v Praze - Karlíně za 84.570 zl. 31 K. Vodovod byl uveden v činnost v květnu 1910. Průměrná spotřeby vody činila 1000hl.denně. Před zadáním výstavby vodovodu fmě. Pekař a Vačkář zadala obecní rada fmě.A.Kunz v Hranicích na Moravě provedení tří pokusných studní na Belvederu bez usnesení obecního zastupitelstva. Nově

nastoupí rada předložený účet v částce 8.410.41K neuznala. Vznikl z toho spor a ten dal záminku, aby zástupci panské strany hromadně rezignovali na členství v obecním zastupitelstvu 17.května 1909. V nových volbách panská strana ničeho nezískala a nový duch v budování Zbraslavi šel již vpřed. Jedná se o tři studny na Belvederu, které dodnes trvají. Odborníky bylo tehdy zjištěno, že tento způsob zachycování vody je nežádoucí a že jest nutno vybudovat studnu v nižší poloze v souběžném bodě pramenů. V rámci vodárenského projektu byla vybudována u strojovny vodárny. Posudek odborníků byl správný, ježto studna při strojovně nestačila krýti denní spotřebu vody a bylo nutno v roce 1912 zřádit další studnu u řeky Vltavy.

V souvislosti s budováním vodovodu bylo přikročeno k postupnému budování kanalisace v letech 1909 - 1913.

V roce 1910 bylo zahájeno jednání o přestavbě dřevěného mostu přes Krňov a stavba nynějšího mostu byla dokončena v roce 1913.

Zbraslav zásluhou průbojných zástupců v obecním zastupitelstvu se vybavila městským zřízením a usnesením obecního zastupitelstva z 17.května 1910 se domáhá zřízení okresního hejtmanství ve Zbraslavi.

V roce 1910 kupuje panství Zbraslav od knížete Oettingena-Wallersteina průmyslník Cyril Bartoň z Náchoda, který byl povýšen do šlechtického stavu s přídomkem z Dobenína. Změnou vlastníka bylo přikročeno k renovaci zbraslavského zámku, této historické památky, přestavěné na továrnu do původního stavu. Náklad na renovační práce činil cca 15 milionů Kčs. Renovační práce byly přerušeny první světovou válkou a bylo v nich pokračováno po roce 1920 a za přispění státu ukončeny v roce 1925. V rámci těchto renovačních prací byly provedeny i opravy přilehlého pivovaru a hospodářských budov, takže byla zachráněna cenná historická památka.

V roce 1911 bylo zadáno ing.Josefu Nechvílovi, civ.geometru ve Zbraslavi vypracování regulačního plánu, který neznamenal pro Zbraslav přínos po stránce výstavby, nýbrž jen opatrnicky rovnal křivolaké ulice a zejména se pečlivě vyhýbal majetku velkostatku. V roce 1912 byly zahájeny kroky k vybudování okresní silnice do osady Žavobřesky, která byla vystavěna v r.1913. V roce 1913 provedla státní silniční správa výdlažbu průtahu státní strakonické silnice přes Zbraslav od mostu přes Krňov až k hostinci Josefa Zemana č.p.41. V červenci 1914 vypukla první světová válka, která trvala do října 1918. Toto údobí neznamená pro Zbraslav nějaký pokrok, ale spíše zanedbání již vybudovaných zařízení, strádání obyvatelstva. Tato doba bude pro kroniku dodatečně zachycena po sebrání materiálu z tohoto období.

Přichází rok 1919, kdy provedeny všeobecné volby podle nového volebního řádu a do správy obce se dostává lidový živel, kterému nastává těžký úkol odstraňovat následky války. Nová správa se ihned snažila založením družstva budovat rodinné domky, aby byla odstraněna bytová tíseň. Zahájila jednání s vlastníkem elektrárny Janem Brožem z Dolních Černošic o výstavbě primerní a sekunderní sítě a o dodávce elektrické energie. S dodávkou elektrické energie bylo započato v roce 1923.

V roce 1920 čítala Zbraslav 1.786 obyvatel a měla 221 domů. Srovnáme-li tento stav z roku 1920 s rokem 1900, činí přírůstek za 20 let 69 obyvatel a 39 domů.

Dějiny Zbraslavi - Třetí období od roku 1924 do roku 1937.

Současně bylo zahájeno jednání s představiteli obce Zaběhlice a osady Zavobřesky o sloučení a vytvoření jedné obce, které bylo uskutečněno po rozhodnutí vlády z 20.prosince 1923 v roce 1924. Tím byly dány předpoklady pro další rozvoj Zbraslavi, Zaběhlic a Zavobřesk v novém správním celku Zbraslav.

Nová Zbraslav měla po sloučení 431 domů, 3.196 obyvatel a rozlohu 766,39ha. Po sloučení označena původní Zbraslav jako Zbraslav I., Zaběhlice jako Zbraslav II. a Zavobřesky jako Zbraslav III.

Po sloučení obcí v roce 1924 bylo přikročeno k rozšíření elektrovodné sítě do Zbraslavi II. a do Zbraslavi III. Obvodová úřadovna státního pozemkového úřadu prováděla pozemkovou reformu na zbraslavském velkostatku, která v podstatě jen odřezala nepotřebné okrajové pozemky, které byly stejně v pachtu, a jádro velkostatku zůstalo nedotčeno.

Tehdy propuštění velkostatku ze záboru bylo odůvodňováno vynaloženým nákladem na renovaci zámku a že se jedná o českého majitele. Po pravdě nutno si přiznat jedno, že nebylo zájemců o půdu, majitel velkostatku byl velmi vlivný činitel a konečně tehdy se to s pozemkovou reformou nemyslelo vážně. Konečně propuštění ze záboru mělo jen přechodnou povahu, aby mohl celý komplex v roce 1948 v rámci revise první pozemkové reformy na zbraslavském velkostatku v roce 1950 přejít do hospodaření socialistického sektoru a nebylo potřeba provádět scelování rozdrobené půdy. Poznává se, že revisí první pozemkové reformy na zbraslavském velkostatku byly obci zbraslavské přiřčeny všechny pozemky na náhorní rovině mezi zastavěnou částí Zbraslavi I.

a Zbraslavi III., kam směřuje stavební rozvoj obce. Obec má možnost tento stavební rozvoj usměřovat a je vyloučena spekulace s pozemkovou rentou tak, jak bujela v letech 1924 až 1938, kdy cena 1 čtver.sáhu se pohybovala ve středu města kolem 1.000 Kč, ve vilové čtvrti ve Zbraslavi II. kolem 300 Kč, v okolí vodojemu „ Na Královně „ kolem 200 - 250 Kč a ve Zbraslavi III. kolem 150 Kč. Přitom kupující musel prodávajícímu platit poloviční cenu za plochu ustoupenou na zřízení ulice a zaplatit dávku z přírůstku hodnoty nemovitosti za prodávajícího.

V roce byl vybudován zemní vodojem gravitačního vodovodu ve Zbraslavi II. a provedeno spojení gravitačního vodovodu s vysokotlakým ve Zbraslavi I. vilovou čtvrtí ve Zbraslavi II. Strojovna vodárny byla rekonstruována a opatřena odstředivým čerpadlem poháněným Dieselovým motorem a tak zajištěna plynulá dodávka vody z dostatečných zdrojů.

Dne 1.července 1928 byl na západní části náměstí odhalen, odevzdán veřejnosti a předán do opatrování obce pomník ve světové válce padlým a následkem válečných útrap zemřelým vojínům a legionářům. Do kroniky bude pořízen přesný opis pamětního spisu, který je uložen v podstavci

pomníku, v samostatné stati v souvislosti s odstraněním sochy Jana Nepomuckého s jižní části náměstí a jejím přemístěním do zámeckého parku. V údobí let 1929 až 1937 nutno zde zaznamenat tyto významné události.

Firmě Konstruktiva, akc.staveb.společnost v Praze propachtovány kamenné lomy, resp.dva díly, na dobu 12 let s podmínkou, že firma provede definitivní úpravu ulice Komenského, Tylovy, Hálkovy a Scheinerovy nákladem 430.125,05 Kč. Za tento obnos bylo vydlážděno kroužkovou dlažbou z drobných žulových kostek 1.954,20 m² a asfaltového koberce položeno 3.155 m².

V roce provedena automatisace manuální telefonní centrály ve Zbraslavi a její připojení na pražskou síť.

Sjednána s majitelem elektrárny Janem Brožem jednotná cena za elektrickou energii pro celou Zbraslav a sice 2,80 Kčs za 1KW hod. pro světlo, poněvadž ve Zbraslavi I. se platilo 2,16 Kč a ve Zbraslavi II. a III. 3,46 Kč za 1 KW hod. pro světlo, pro motory stanovena jednotná cena 1,85 Kč za 1KW hod. Při dalším prodlužování smlouvy o budování a udržování elektrovodné sítě a o dodávce elektrické energie do Zbraslavi s Janem Brožem na dobu dalších 5ti let do 30.zář 1940 byly ujednány ceny hl.města Prahy.

Provedeno v roce jednotnými tabulkami(tabulkami) dle čtvrtí označení domů. V roce 1933 provedena kanalisace přes Zbraslav II., překlenuty bystřiny nákladem 280.342,10 Kč, položeno kanalisace 1.032 km. Je jen litovat, že stálými průtahy s úpravou řeky Vltavy a vybudováním povltavské silnice znemožňovaly provést pobřežní sběrač a napojení položené kanalisace vilovou čtvrtí ve Zbraslavi II. od „ Plácku" k ulici „ U Kapličky." V roce 1934 byla provedena výdlažba průtahu okresní silnice od odbočky na most na Závist až na konec Zbraslavi II. kroužkovou dlažbou z drobných kostek o ploše 6.696,34 m² a úprava rigolů o ploše 2.428,80 m². Náklad činil 643.211,75 Kč.

V roce 1934 byla provedena přístavba budovy měšťanské školy o 6 učeben, kotelny a školní kuchyně nákladem 28.000 Kč a v témže roce provedena definitivní úprava vozovky okresní silnice v průtahu ze Zbraslavil. do Zbraslavi III. hydrobitovým kobercem o ploše 3.265 m² nákladem 63.564 Kč.

V roce 1934 byl zakoupen pozemek na výstavbu nové soudní budovy, kde byl umístěn rovněž berní úřad a katastrální měřický úřad za 272.534,05 Kč. Stavba soudní budovy byla dokončena v roce 1938. Bývalá soudní budova č.p. 144 ve Zbraslavi I. byla převzata v roce 1939 pro radniční účely, ježto do roku 1939 byly úřadovny městského úřadu umístěny v nájmu v domě č.p. 164 ve Zbraslavi I., bývalý hostinec „ U Procházků."

Státní regulační komise pro hlav.město Prahu a okolí vypracovala regulační a zastavovací plán, který byl po provedeném námitkovém řízení schválen ministerstvem veřejných prací v roce 1938. Vypracovaný plán znamenal na tehdejší dobu veliký krok kupředu ve výstavbě obce.

V zásadě nenarušil historickou část a velmi šťastně vyřešil zastavění volných ploch, aby došlo ke spojení všech tří částí obce.

V roce 1934 došlo po únorovém jednání s okresní správní komisí ke zrušení vybírání mýtného na mostě na Závist. V témže roce došlo k zavedení všeobecného nedělního klidu v obchodech a živnostech v politickém okrese Praha venkov.

V letech 1932 až 1934 bylo vysázeno na obecních stráních a polích 5.366 ovocných stromů; z toho připadalo na jabloně 867 kusů, na hrušně 194 kusů, na třešně a višně 4.217 kusů, na ringle 67 kusů a na merunky 21 kusů. Z vysázených keřů připadlo na angrešt 148 kusů a na rybíz 334 kusů.

V roce bylo propůjčeno místo na postavení pomníku Mistra Jan Husa, který byl odhalen. V roce 1935 byla povolena adaptace budovy obecné školy, která byla provedena v roce 1936 nákladem 110.000 Kč. Za příspěví zájemců bylo provedeno rozšíření kanalisace v ulici Nerudově, Smetanově, V Platýzu, Husově, Boženy Němcové, Karoliny Světlé, Žofie Podlipské a Žižkově v celkové výměře 1.347,50 b.m. Za stejných předpokladů bylo rozšíření vodovodního potrubí do ulice Pod Spravedlností, Žofie Podlipské, Smetanovy, Žižkovy, Nerudovy, Vrchlického, Boženy Němcové, Dvořákovy, U Kapličky, Pod studánkou a nepojmenovaných ulic na prostranství „ Na Šibenici „ pod ulicí Boženy Němcové v celkové délce 1.434 b.m. provedeno. Během údobí 1930 - 1935 byly provedeny bez zpevnění povrchu úpravy ulic : Bezručovy, Přemyslovy, Žižkovy včetně cesty na hřbitov „ Na Příkopě," Kaškovy, Na plácku, U zvoničky, Boženy Němcové a severní čtvrti náměstí v celkové výměře 14.094 m².

V roce 1937 provedla Rada starších církve československé ve Zbraslavi svépomocí přestavbu bývalého špýcharu na Husův sbor.

Obec prováděnými úpravami nejen sledovala výstavbu města, ale aby mírnila značnou nezaměstnanost, která v těchto letech stihla velikou část občanů. V letech 1930 až 1935 vyplatila obec na pravu komunikací částku 981.730,90 Kč a to z účtu řádného 651.437,45 Kč a mimořádného 330.293,45 Kč. Od zájemníků a ministerstva sociální péče získána v řádném účtě další úhrada 202.631,55 Kč a v mimořádném účtě od ministerstva veřejných prací 482.161,70 Kč.

K celkovému nákladu na úpravu komunikací1,666.524,15 Kč nutno připočíst částku, za kterou fa. Konstruktiva provedla úpravu ulic Komenského, Tylovy, Scheinerovy a hálkovy jednak výdlažbou z drobných kostek, jednak asfaltovým povrchem v částce ...430.125,05 Kč. Bylo tudíž vydáno celkem 2,096.649.20 Kč.

Rok 1935 byl již jen dokončováním všech prací na komunikacích. V roce 1936 tíživá situace nezaměstnaných počala polevovat, ježto mezinárodní situace se značně přiostrhovala a počal se rozjíždět zbrojní průmysl a k němu přidružená výroba.

Na paměť budoucím nutno zaznamenat rok 1935, aby si mohli promítnout, jak vydatná pomoc nezaměstnaným v budování obce v předchozích letech a jak by se těžko žilo nejen nezaměstnaným, ale i ostatním drobným výrobcům a obchodníkům, kdyby kupní síla pracujících nebyla udržována v době krise na minimální výši investiční činností obce na komunikačních a veřejných stavbách a pracující odkázáni jen na stravovací akci v rámci produktivní péče o nezaměstnané.

U obce nalezlo v roce 1935 zaměstnání 1.308 osob a na mzdách vyplaceno 118.897.35 Kč. Produktivní péče zejména vynikne, když se vezme počet přihlášených do stravovací akce v zimních měsících pojatých osob, počet odpracovaných dnů, příslušníků rodin i výdělek a srovnají-li se tato fakta se skutečně přidělenými potravinami ze státní stravovací akce. Tato data byla shrnuta do níže uvedené tabely a tím dán podklad k úvaze o účelnosti zmíněné stravovací akce. Pro mnohé nezaměstnané byla tato akce ponižující a stravovací lístky nazývány „ žebračkami." Statistika mluví sama a není potřeba přičiňovat dalších poznámek.

Stav nezaměstnaných	Přihlášených	Včetně příslušníků rodiny	Výdělky dle odpracovaných dnů	Připadá na 1 příslušníka rodiny	STÁTNÍ STRAVOVACÍ AKCE						Úhrnem Kč	Průměrně na hlavu Kč
					Vydáno poukázek			Oceněno v Kč.				
					Stravenek	Mléčenek po 3,5 lt.	Chlebenek	Stravenky	Mléčenkky	Chléb		
Svobodní	31	31	104.880,-	3.383,22,-	114	-	65	1.140,-	-	208,-	1.348,-	43,48
Svobodní s 1 dítětem	1	3	5.400,-	1.800,-	5	1	-	50,-	5,25	-	55,25	18,14
Svobodní s 2 dětmi	1	4	3.780,-	945,-	23	5	9	230,-	26,25	28,8	285,05	71,25
Ženatí bez dětí	27	54	105.300,-	1.950,-	155	-	54	1.550,-	-	172,8	1.722,80	31,9
Ženatí s 1 dítětem	45	135	200.370,-	1.484,22	524	167	262	5.240,-	876,75	838,4	6.955,15	51,52
Ženatí s 2 dětmi	29	116	117.180,-	1.010,17	425	159	266	4.250,-	834,75	851,2	5.935,95	51,17
Ženatí se 3 dětmi	7	35	32.400,-	925,71	107	59	77	1.070,-	309,75	246,4	1.626,15	46,46
Ženatí se 4 dětmi	1	6	4.320,-	720,-	25	14	17	250,-	73,5	54,4	377,9	62,98
ÚHRNEM	142	384	573.630,-	-	1.378	405	750	13.350,-	2.126,25	2.400,-	17.876,25	-

Zmíněných 142 osob odpracovalo v roce 1935 5645 pracovních dnů. Počítá-li se 365 a odečtou-li se neděle a svátky 68 dnů zůstává 297 pracovních dnů.

Při plné zaměstnanosti mělo by 142 přihlášených osob odpracovat 42.174 pracovních dnů. Vezme-li se v úvahu sezonní zaměstnání, tudíž jen polovice, t.j. 21.087 pracovních dnů, zjistíme, že přihlášení nezaměstnaní by při plném zaměstnání jen cca 1/8 roku, resp. cca 1/4 sezonní doby pracovali.

Na úpravu komunikací byla v roce 1935 vyplacena částka 174.455,90 Kč, z této částky vyplaceno na mzdy 118.897,35 Kč. Vyplacená částka na státní stravovací akci činí pouhých 15% z částky vyplacené obcí na mzdách. Při 44 pracovních týdnech vyplácela na mzdách průměrně týdně 2.702,25 Kč.

Ujmutí se moci národními socialisty v Německu, fašisace veřejného mínění a Anschluss Rakouska přinášely nejisté dny a když se dostavily zářijové dny roku 1938 a zabrány okrajové části státu, tu mnohý nadšenec pro Hitlera procitl, ale bylo již pozdě.

KRONIKA ZBRASLAVI – FERDINAND FRONĚK – RETROSPEKTIVNÍ ZÁPIS